

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2 PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.1 SVIT

V Sloveniji je bilo v letu 2018 v program povabljenih 309.008 oseb. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 198.876 oseb. Ta delež predstavlja 65 % povabljenih, kar je za 8 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za 5 odstotnih točk manj od zaželenega deleža (70 %) preiskovancev v ciljni populaciji.

Program Svit je Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka debelega črevesa in danke, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Nosilec programa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.

V Sloveniji je leta 2018 v Programu Svit sodelovalo 64,6 % povabljenih. V obdobju od leta 2010 do 2018 lahko zasledimo trend naraščanja odzivnosti vabljenih oseb. V letu 2018 se je odzvalo v presejalni program za 2 odstotni točki več vabljenih kot v letu 2017, kar je skoraj za 8 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa (57 %).

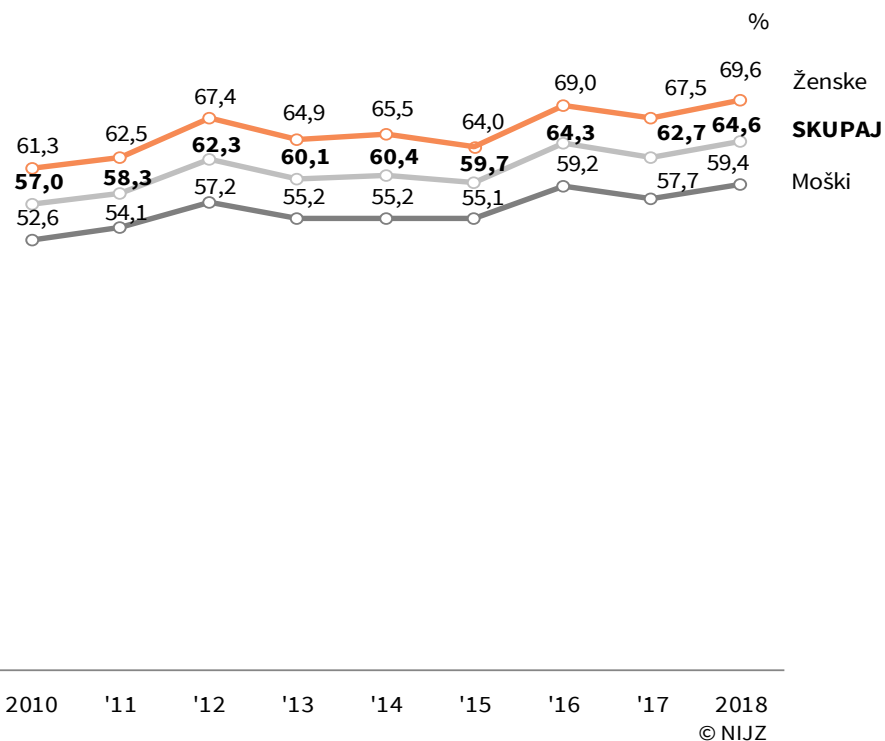
Kar se tiče delitve po spolu, je v letu 2018 izjavo o sodelovanju v Programu Svit vrnilo več žensk (69,6 %) kot moških (59,4 %). Višjo odzivnost žensk lahko zasledimo skozi celotno obdobje 2010–2018.

Med presejanjem v letu 2018 sta imeli po testu na prikrito krvavitev v blatu 165.702 (94 %) osebi negativen izvid in 10.555 (6 %) pozitivnega. Delež pozitivnih testov v letu 2018 predstavlja 6,0 %, kar je med nižjimi dosedaj izračunanimi vrednostmi kazalnika v celotnem obdobju delovanja programa. Delitev po spolu je pokazala, da je bilo med presejanimi osebami v letu 2018 ponovno več moških (7,3 %) kot žensk (4,9 %) s pozitivnim testom na kri v blatu. Višji delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev med moškimi lahko zasledimo skozi vsa leta presejalnega programa. Pri ženskah se je padec pozitivnih izidov testa v 2018 približal vrednosti kazalnika iz obdobja, ki je bila vključena populacija do 69. leta. Pri moških so se vrednosti v letu 2018 še nekoliko zmanjšale, s čimer se je nadaljeval trend prejšnjega leta.

Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2018 ponovno pokazala, da najvišja odzivnost v program ostaja v goriški (68,8 %), najnižja pa v obalno-kraški regiji (60,3 %).

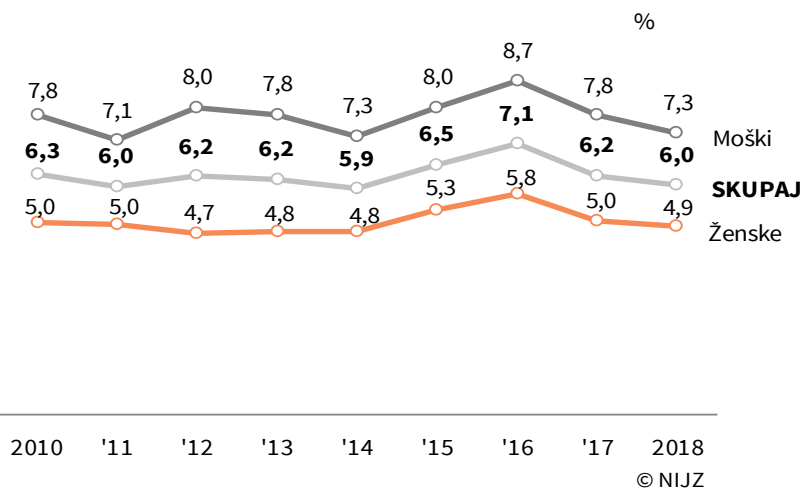
V letu 2018 je delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, višji od preteklega leta v vseh dvanajstih statističnih regijah. Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s preteklim letom v zasavski (za 3,1 odstotne točke več), pomurski (za 3,0 odstotne točke več) in gorenjski regiji (za 2,7 odstotne točke več). Najmanj se je odzivnost spremenila v osrednjeslovenski (za 0,7 odstotne točke več) in primorsko-notranjski regiji (za 1,0 odstotne točke več). Vendar podrobnejši pregled povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa prikazuje splošni trend naraščanja odzivnosti v presejalni program v vseh statističnih regijah.

Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2018 najvišji delež pozitivnih testov prebivalci pomurske regije (6,6 %), najnižjega pa prebivalci koroške regije (5,7 %). V letu 2018 opažamo zmanjšanje deleža pozitivnih testov v večini statističnih regij. Število testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšalo v koroški, posavski, zasavski, podravske, obalno-kraški in osrednjeslovenski regiji. V primorsko-notranjski in goriški regiji pa se je delež pozitivnih testov v primerjavi s prejšnjim letom za slabega pol odstotka povečal. V jugovzhodni, pomurski, savinjski in gorenjski regiji se delež pozitivnih testov ni bistveno spremenil. Ob pregledu trenda deleža pozitivnih testov opazimo v vseh regijah porast, ki sovпада z zvišanjem zgornje starostne meje za sodelovanje v programu na 74 let. Ob ponovnih presejanjih iste populacije se delež pozitivnih spet približuje 6 %, kar je posledica tega, da so bile pri pozitivnih osebah odkrite spremembe, zaradi katerih potrebujejo kontrolo pri gastroenterologu in niso več vabljeni na presejalni test.

4.2.1 Slika 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V Sloveniji je leta 2018 v Programu Svit sodelovalo 64,6 % povabljenih, kar je za 2 odstotni točki več kot leta 2017 (62,7 %). V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v programu. Delitev po spolu v letu 2018 prikazuje višjo odzivnost žensk (69,6 %) kot moških (59,4 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Slika 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V letu 2018 je v Sloveniji obvestilo o pozitivnem izvidu testa na prikrito krvavitev v blatu prejelo 6 % presejanih oseb, kar je nekoliko manj kot leta 2017 in je med najnižjimi dosedanjimi deleži pozitivnih testov v celotnem obdobju delovanja programa. Moški so imeli skoraj za tretjino večji delež pozitivnih izidov presejalnega testa kot ženske.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.1 Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018

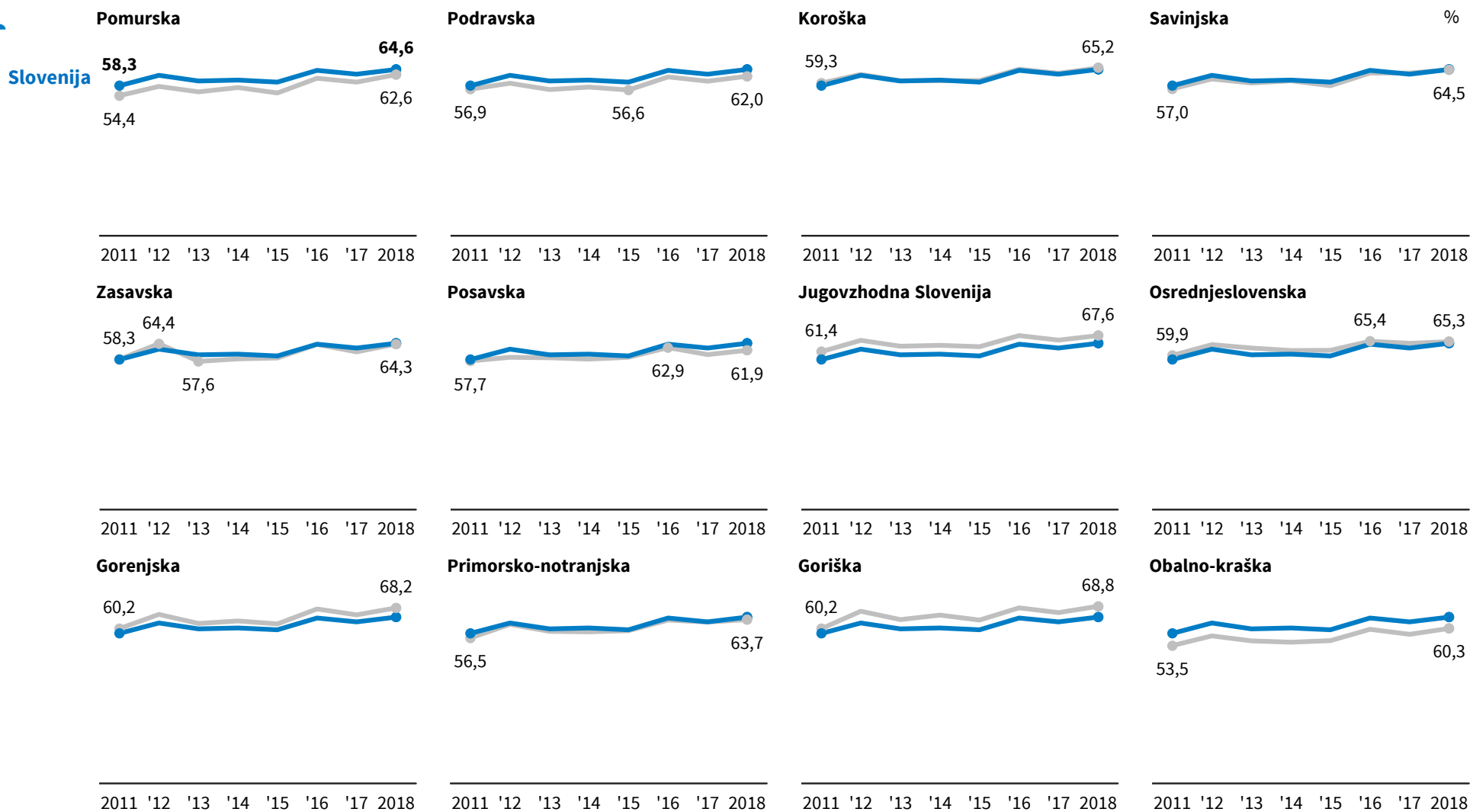
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
									%
Pomurska	50,7	54,4	58,0	55,9	57,6	55,4	61,2	59,6	62,6
Podravska	52,0	56,9	59,2	56,8	57,8	56,6	61,7	60,0	62,0
Koroška	57,7	59,3	62,7	60,2	60,2	60,3	64,7	63,1	65,2
Savinjska	55,5	57,0	60,9	59,3	60,2	58,2	63,2	62,1	64,5
Zasavska	57,7	58,3	64,4	57,6	58,6	58,9	64,2	61,3	64,3
Posavska	54,9	57,7	59,2	59,0	58,4	59,2	62,9	60,2	61,9
Jugovzhodna Slovenija	62,0	61,4	65,8	63,5	63,8	63,3	67,6	65,8	67,6
Osrednjeslovenska	59,2	59,9	64,1	62,7	61,8	61,9	65,4	64,6	65,3
Gorenjska	60,8	60,2	65,7	62,1	63,1	62,0	67,8	65,5	68,2
Primorsko-notranjska	57,5	56,5	61,8	59,1	58,9	59,4	63,5	62,7	63,7
Goriška	62,9	60,2	66,9	63,7	65,4	63,5	68,2	66,4	68,8
Obalno-kraška	53,6	53,5	57,3	55,4	54,9	55,5	59,9	58,0	60,3
SLOVENIJA	57,0	58,3	62,3	60,1	60,4	59,7	64,3	62,7	64,6

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

V letu 2018 je bil delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, višji kot leta 2017 v vseh dvanajstih statističnih regijah. Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2018 pokazala, da najvišja odzivnost v program ostaja v goriški (68,8 %), najnižja pa v obalno-kraški regiji (60,3 %).

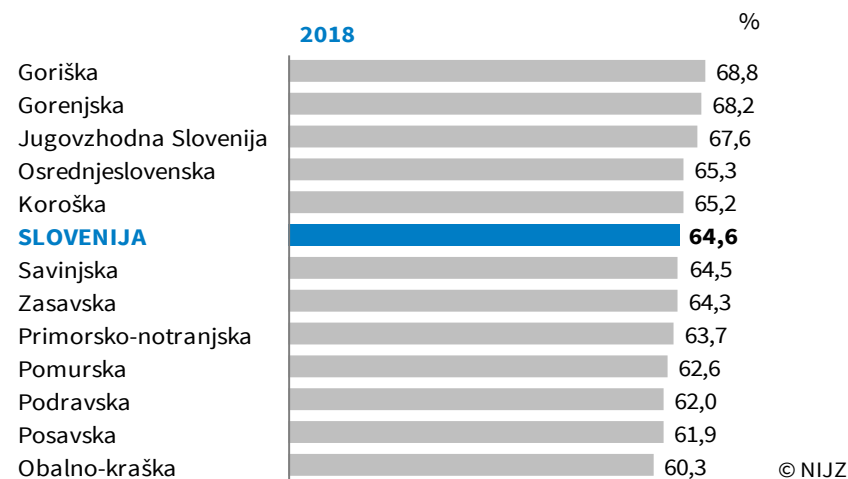

4.2.1 Slika 3: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2018

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Slika 4: **Odzivnost vabljenih v Program SVIT** po statističnih regijah, Slovenija, 2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Tabela 2: **Odzivnost vabljenih v Program SVIT** po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in 2018, ter odmik od leta 2017

%	2017	2018	Odmik od leta 2017
Zasavska	61,3	64,3	+3,1
Pomurska	59,6	62,6	+3,0
Gorenjska	65,5	68,2	+2,7
Goriška	66,4	68,8	+2,5
Savinjska	62,1	64,5	+2,4
Obalno-kraška	58,0	60,3	+2,3
Koroška	63,1	65,2	+2,2
Podravska	60,0	62,0	+2,0
SLOVENIJA	62,7	64,6	+1,9
Jugovzhodna Slovenija	65,8	67,6	+1,8
Posavska	60,2	61,9	+1,7
Primorsko-notranjska	62,7	63,7	+1,0
Osrednjeslovenska	64,6	65,3	+0,7

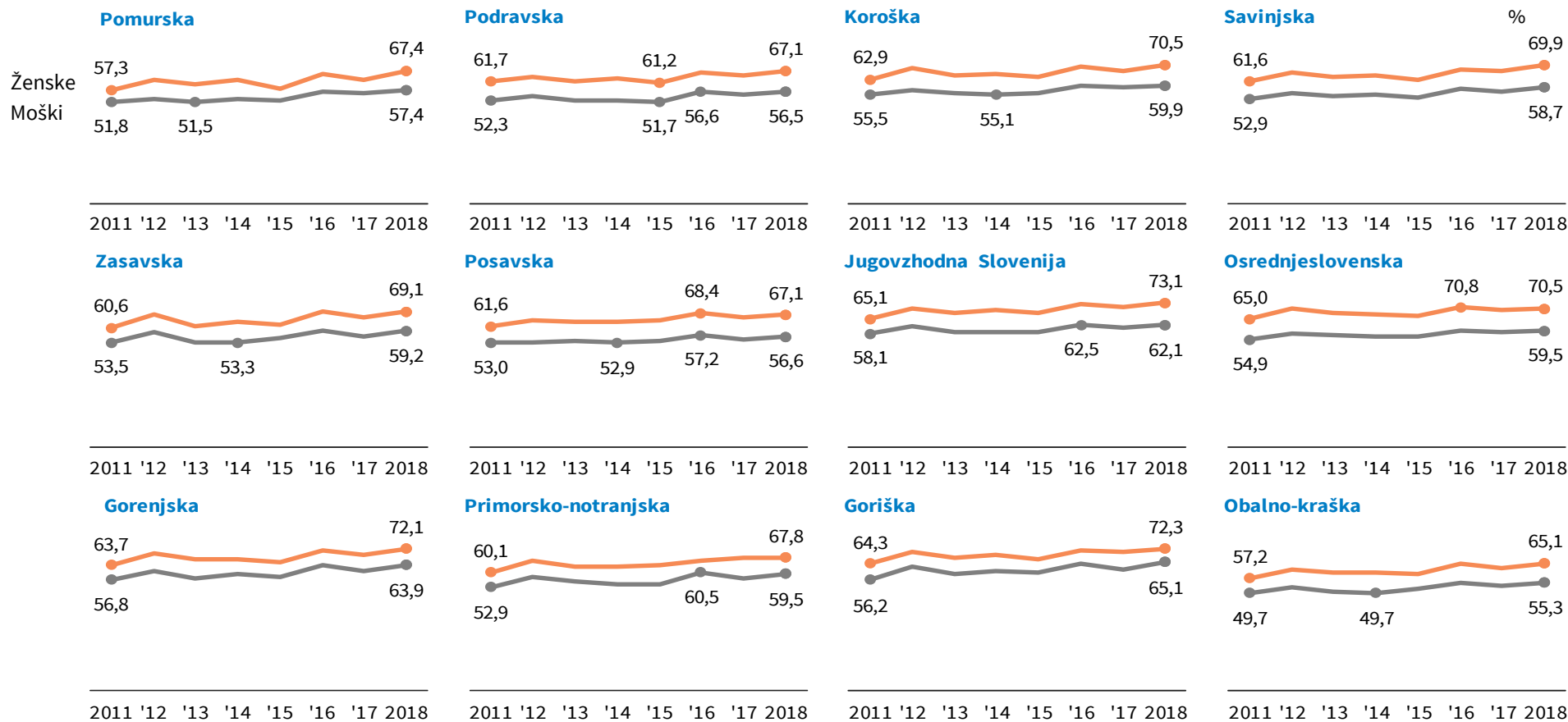
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s preteklim letom v zasavski (za 3,1 odstotne točke več), pomurski (za 3,0 odstotnih točk več) in gorenjski regiji (za 2,7 odstotnih točk več). Najmanj se je odzivnost spremenila v osrednjeslovenski (za 0,7 odstotnih točk več) in primorsko-notranjski regiji (za 1,0 odstotnih točk več).

4.2.1 Slika 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2011–2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh dvanajstih regijah izjavo o sodelovanju v programu vrnilo vedno več žensk kot moških.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Tabela 3: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
									%
Pomurska	6,9	6,8	6,9	6,8	6,5	7,3	7,8	6,7	6,6
Podravska	6,7	6,7	6,5	6,4	6,3	7,1	8,1	7,0	6,4
Koroška	6,8	6,7	7,1	6,5	6,2	6,6	7,2	7,3	5,7
Savinjska	5,8	5,8	6,1	6,1	5,6	6,6	7,0	6,2	6,2
Zasavska	6,3	6,5	6,8	5,5	5,9	6,7	7,9	6,7	5,8
Posavska	6,5	6,5	6,5	5,9	6,2	6,7	7,6	6,4	5,8
Jugovzhodna Slovenija	6,6	6,5	6,2	6,0	5,9	6,1	6,7	5,9	5,9
Osrednjeslovenska	6,1	6,1	5,9	6,1	5,8	6,4	6,7	6,0	5,7
Gorenjska	6,3	6,3	6,3	6,2	5,8	6,3	6,6	5,9	5,8
Primorsko-notranjska	6,2	6,3	6,3	6,4	5,5	6,3	6,2	5,7	6,2
Goriška	6,0	6,0	5,6	5,5	5,4	5,6	6,3	5,4	5,7
Obalno-kraška	5,9	5,9	5,6	6,1	5,6	6,5	6,5	6,2	6,0
SLOVENIJA	6,3	6,0	6,2	6,2	5,9	6,5	7,1	6,2	6,0

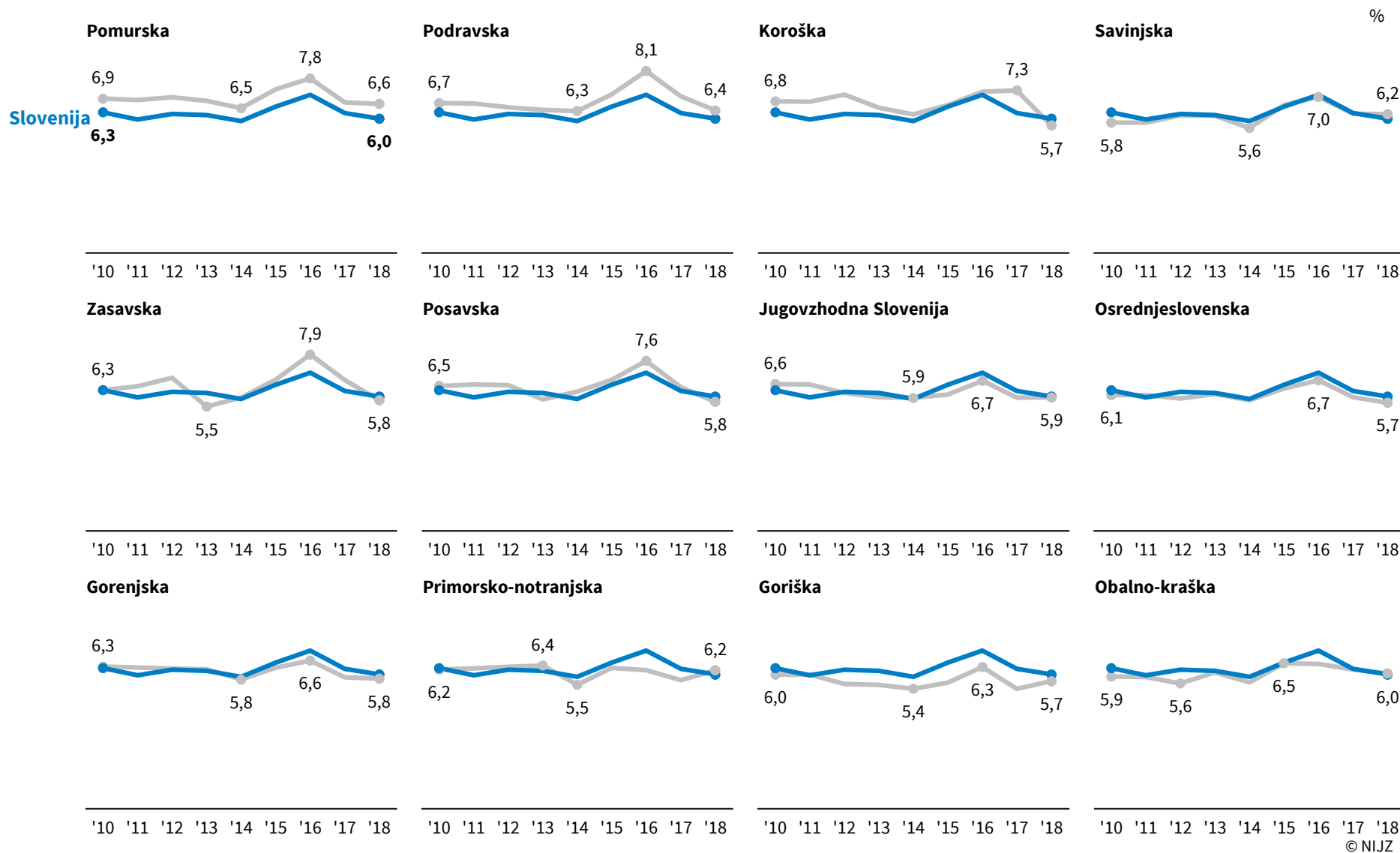
Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled deležev pozitivnih izidov presejalnega testa po statističnih regijah je pokazal, da so v letu 2018 imeli najvišji delež pozitivnih testov prebivalci pomurske (6,6 %), najnižjega pa prebivalci koroške regije (5,7 %).

V letu 2018 opažamo zmanjšan delež pozitivnih testov v večini statističnih regij razen primorsko-notranjske in goriške, kjer so vrednosti nekoliko zrasle v primerjavi z rezultati leta 2017. Pri pregledu trenda deleža pozitivnih testov opazimo v vseh regijah porast v letu 2016, ki sovpada z zvišanjem zgornje starostne meje za sodelovanje v programu na 74 let. Ob ponovnih presejanjih iste populacije se delež pozitivnih spet približuje 6 %, kar je posledica tega, da so bile pri pozitivnih osebah odkrite spremembe, zaradi katerih potrebujejo kontrolo pri gastroenterologu in niso več vabljeni na presejalni test.

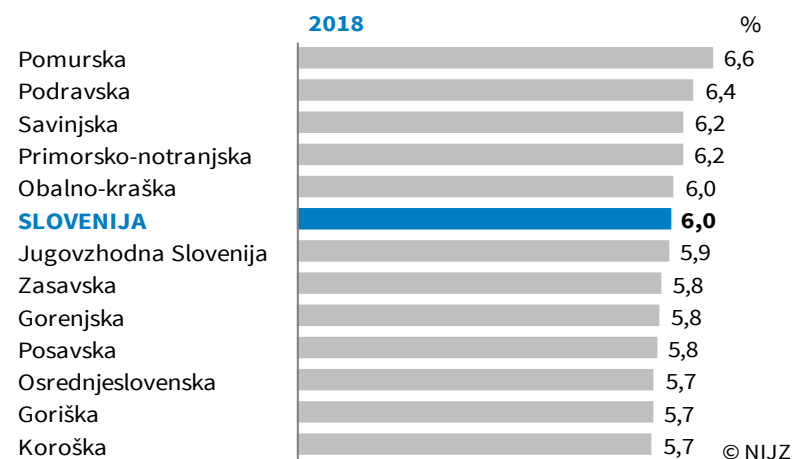

4.2.1 Slika 6: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svít** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

© NIJZ

4.2.1 Slika 7: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Tabela 4: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in 2018 ter odmik od leta 2017

%	2017	2018	Odmik od leta 2017
Primorsko-notranjska	5,73	6,17	+0,4
Goriška	5,35	5,69	+0,3
Jugovzhodna Slovenija	5,94	5,95	+0,0
Savinjska	6,21	6,18	-0,0
Gorenjska	5,86	5,81	-0,1
Pomurska	6,71	6,65	-0,1
Obalno-kraška	6,21	6,03	-0,2
Osrednjeslovenska	5,96	5,72	-0,2
SLOVENIJA	6,24	5,99	-0,3
Podravska	6,98	6,36	-0,6
Posavska	6,41	5,75	-0,7
Zasavska	6,72	5,83	-0,9
Koroška	7,25	5,68	-1,6

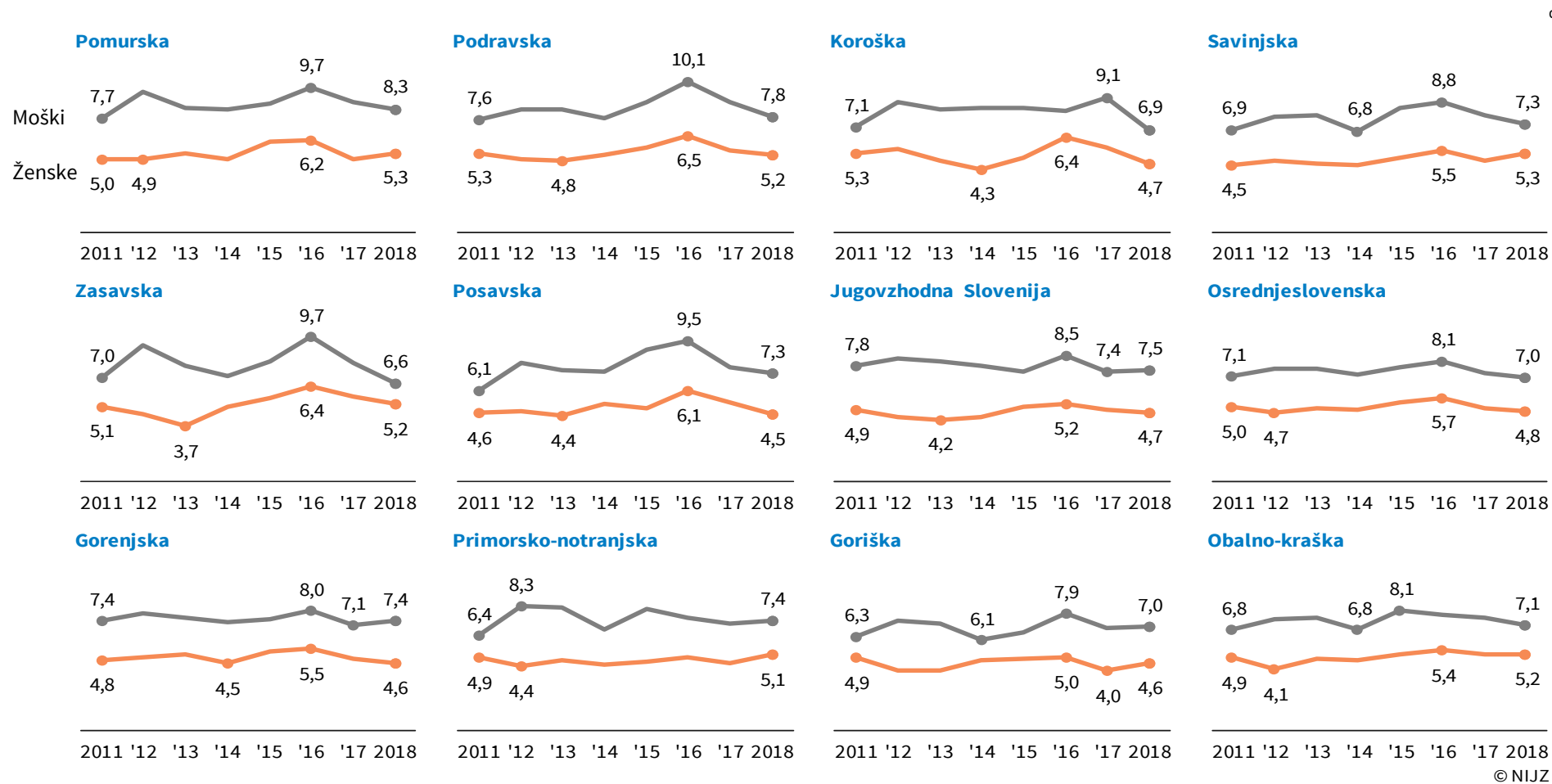
© NIJZ

Delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšal v koroški, zasavski, posavski, podravski, osrednjeslovenski in obalno-kraški regiji. V primorsko-notranjski in goriški regiji pa se je delež pozitivnih testov v primerjavi z letom 2017 za slabe pol odstotne točke povečal. V jugovzhodni Sloveniji, savinjski, gorenjski in pomurski regiji se delež pozitivnih testov v primerjavi z letom 2017 ni bistveno spremenil.

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Slika 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2018

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

Delitev po spolu je pokazala, da je bilo med presejanimi osebami v letu 2018 ponovno več moških (7,3 %) kot žensk (4,9 %) s pozitivnim testom na kri v blatu. V vseh statističnih regijah je bil delež pozitivnih testov na kri v blatu višji pri moških.

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Program Svit	Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Poteka pod okriljem Ministrstva za zdravje Republike Slovenije, nosilec programa pa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.	V Program Svit se vključujejo moški in ženske v starosti med 50 in 74 let, ki imajo urejeno obvezno zdravstveno zavarovanje. Kot presejalni test se uporablja test na prikrito krvavitev v blatu.	Colorectal cancer screening program
Presejanje	Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Gre za postopek testiranja navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi odkrili tiste, pri katerih je velika verjetnost, da že imajo predstopnjo ali začetno obliko iskanega raka.	Screening
Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu	Če je test na prikrito krvavitev v blatu pozitiven, to pomeni, da je v blatu prisotna kri.	Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu nakazuje morebitno prisotnost patologije v črevesu. Presejalni test nima diagnostične značilnosti, zato se osebo s pozitivnim izidom presejalnega testa napoti na dodatno diagnostično preiskavo, kolonoskopijo.	Positive test result
Odzivnost	Odzivnost prikazuje delež prebivalcev, ki so v določenem koledarskem obdobju vrnili izjavo o sodelovanju, preračunan na število tistih prebivalcev, ki so imeli v istem koledarskem obdobju vročeno vabilo.	<p>Odzivnost v Program Svit = (število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju × 100) / število prebivalcev z vročnim vabilom.</p> <p>Število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju: v imenovalcu se od števila vabljenih prebivalcev odšteje število tistih, ki jim pošte ni bilo mogoče vročiti.</p> <p>Število vabljenih prebivalcev: med vabljenimi prebivalci ni tistih, ki so bili v času vabljenja brez obveznega zdravstvenega zavarovanja.</p> <p>Višje vrednosti kažejo večjo odzivnost ter pomenijo boljše osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje, nižje vrednosti kažejo manjšo odzivnost ter pomenijo slabšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje.</p>	Response rate

SEZNAM SLIK IN TABEL

SEZNAM SLIK

4.2.1 Slika 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2010–2018	4-3
4.2.1 Slika 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, Slovenija, 2010–2018	4-4
4.2.1 Slika 3: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2011–2018	4-6
4.2.1 Slika 4: Odzivnost vabljenih v Program SVIT po statističnih regijah, Slovenija, 2018	4-7
4.2.1 Slika 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2011–2018.....	4-8
4.2.1 Slika 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018	4-10
4.2.1 Slika 7: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2018	4-11
4.2.1 Slika 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2018	4-12

SEZNAM TABEL

4.2.1 Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018	4-5
4.2.1 Tabela 2: Odzivnost vabljenih v Program SVIT po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in 2018 ter odmik od leta 2017.....	4-7
4.2.1 Tabela 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2018	4-9
4.2.1 Tabela 4: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2017 in 2018 ter odmik od leta 2017	4-11